

بررسی جامعه‌شناختی آسیب‌های سازمان‌های

مردم نهاد جوانان و عوامل موثر بر آن

ام‌الله امانی کلاریجانی^۱

10.22034/SSYS.2022.2257.2616

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۱۲/۱۱

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۵/۱

مقاله حاضر با واکاوی سوابق نظری و تجربی موجود درصدد بررسی و آسیب‌شناسی شکل‌گیری و فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد جوانان بوده است. از این منظر، پس از بسط فضای مفهومی سازمان‌های مردم‌نهاد به طور عام و سمن‌های جوانان به طور خاص، به تبیین نظری موضوع با استفاده از رویکردی تلفیقی پرداخته شد. با استفاده از روش کمی از نوع پیمایش و ابزار پرسشنامه محقق ساخته داده‌های تحقیق از طریق پرسشگری با ۴۰۰ نفر از اعضای سمن‌ها که با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند، گردآوری گردید. برای سنجش اعتبار ابزار تحقیق از اعتبار محتوایی صوری کیفی و جهت سنجش پایایی تحقیق از روش همسازی و یا پایداری درونی گویه‌ها با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ با دامنه صفر تا یک استفاده شد.

یافته‌های تحقیق در بخش تحلیل توصیفی داده‌ها نشان داد که میزان آسیب‌های سمن‌های جوانان از منظر اعضای سمن‌های مورد بررسی، با میانگین ۱۶۵/۹۲ (با خط برش ۱۵۰) بیانگر آن است که سمن‌های جوانان در سطح مطلوبی قرار ندارند؛ چراکه این میزان بالاتر از سطح استاندارد تعیین شده براساس مجموع گویه‌های مورد سنجش متغیر می‌باشد. علاوه بر این، بخش تحلیل استنباطی و آزمون فرضیه‌های تحقیق در گام اول و دوم یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که متغیرهای عملکرد مکانیزم‌های جامعه‌پذیری، اعتماد اجتماعی، مشارکت و تعاملات اجتماعی، تمرکزگرایی و نظام بوروکراسی منفی و توانمندسازی سمن‌ها رابطه و تأثیر معناداری را با متغیر وابسته تحقیق یعنی آسیب‌های سازمان‌های مردم‌نهاد داشتند و در مجموع همبستگی چندگانه متغیرهای یادشده با متغیر وابسته تحقیق ۰/۵۷ است که بنا به ضریب تعیین واقعی ۳۰ درصد از واریانس و پراکندگی متغیر وابسته تحقیق را تبیین و پیش‌بینی نمودند- در این میان متغیر تمرکزگرایی و نظام بوروکراسی منفی با بتای ۰/۴۰ و میزان ۰/۴۹ از بیشترین میزان تأثیرگذاری بر متغیر وابسته آسیب‌های سمن‌های جوانان در دو مرحله تحلیل رگرسیونی و تحلیل مسیر برخوردار بوده است.

واژگان کلیدی: اجتماعی شدن، اعتماد، مشارکت، تمرکزگرایی و توانمندسازی جوانان.

^۱ استادیار، گروه علوم اجتماعی، واحد تهران شرق، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

مقدمه

موضوع سمن‌ها (سازمان‌های مردم‌نهاد) یا سازمان‌های غیردولتی از جمله موضوعاتی است که امروزه برای تمامی سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان و مدیران حوزه‌های اجتماعی و فرهنگی شناخته شده است. توجه به این سازمان‌ها در فرایند مدیریت اجتماعی به امری متداول و عادی تبدیل شده است. در شرایط کنونی بسیاری از مسائل اجتماعی چه در سطح مدیریت‌های محلی و شهری و چه در سطح مدیریت‌های ملی با کمک و همراهی سمن‌ها صورت می‌گیرد و تجارب چند دهه اخیر در جهان نشان داده است که این قبیل سازمان‌ها بدون اینکه هزینه‌ای برای دولت داشته باشند و بخواهند از بودجه عمومی مصرف کنند، خدمات بزرگی را به جامعه ارائه می‌کنند. ماهیت این سازمان‌ها همگرایی اعضا در اهداف و علائق و منافع معنوی است. دغدغه‌های مشترک و منافع معنوی که مترتب بر فعالیت اعضای یک سازمان مردم‌نهاد است، موجب می‌شود که این اعضا در قالب یک سازمان دور هم جمع شوند و فعالیت‌هایی هدفمند را دنبال کنند. مقوله‌هایی همچون دفاع از صلح و امنیت جهانی و منطقه‌ای؛ مبارزه با خشونت؛ مبارزه با اعتیاد و تولید و توزیع و مصرف مواد مخدر؛ مبارزه با مصرف دخانیات در میان زنان و جوانان؛ دفاع از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی؛ دفاع از حقوق زنان، کودکان و جوانان؛ اطلاع‌رسانی و آزادی اطلاعات؛ مبارزه با هرزه‌نگاری و مبارزه با اشاعه فحشا؛ حفظ تحکیم خانواده و ترویج ازدواج؛ دفاع از حقوق حیوانات؛ حفظ و حراست از فرهنگ‌های محلی و ملی؛ تقویت ارزش‌های دینی و اخلاقی؛ حمایت از حقوق اقلیت‌ها و ترویج فرهنگ بردباری و مدارا از جمله مقولاتی بوده و هستند که توسط سازمان‌های مردم‌نهاد مورد پی‌گیری قرار می‌گیرند. آغاز توجه به سازمان‌های مردم‌نهاد در سطح تحلیل داخلی همزمان با توجه به توسعه اجتماعی بود که به دوران اجرای برنامه‌های پنج ساله دوم و سوم توسعه برمی‌گردد. به موازات افزایش توجه سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان توسعه به مقوله توسعه اجتماعی، توجه به سازمان‌های مردم‌نهاد نیز بالا گرفت؛ چرا که حضور و فعالیت خود سازمان‌های مردم‌نهاد به عنوان یکی از شاخصه‌های توسعه اجتماعی در نظر گرفته می‌شود. لذا آغاز سال ۱۳۷۹ که آغاز اجرای «سومین برنامه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی» (۱۳۸۳-۱۳۷۹) است و با توجه به ماده ۱۵۷ این برنامه که دولت را مکلف به استفاده از ظرفیت سازمان‌های مردم‌نهاد کرده است، مصادف با تأسیس «سازمان ملی جوانان» و مکلف شدن این سازمان به تشویق، حمایت و تقویت حضور و مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد جوانان گردید. غلبه رویکرد اجتماعی به توسعه در طول برنامه سوم نه تنها موجب توجه ویژه به تأسیس و راه‌اندازی و تشویق و حمایت از فعالیت‌های سازمان‌های مردم‌نهاد جوانان شد، بلکه این رویکرد در سایر سیاست‌ها و برنامه‌های مرتبط با امور جوانان که با محوریت «سازمان ملی جوانان» صورت گرفت نیز انعکاس یافت. لذا اگر به محتوای سیاست‌های مندرج در «سند سیاست ملی

بررسی جامعه‌شناختی آسیب‌های سازمان‌های مردم‌نهاد جوانان و عوامل موثر بر آن

جوانان در جمهوری اسلامی ایران^۱ دقت شود و مورد تحلیل قرار گیرد، این نکته تأکید می‌شود که سیاست‌های مذکور تحت تأثیر توسعه اجتماعی تدوین شده‌اند و تدوین‌کنندگان و دست‌اندرکاران بر این باور بوده‌اند که برای حل مسائل جوانان به طور ریشه‌ای و اساسی باید از توسعه اجتماعی در این حوزه آغاز کرد (سطوتی، ۱۳۸۷: ۱۷۰) با این توضیح مقدماتی چرایی توجه به تشکیل، فعال‌سازی و تقویت سازمان‌های مردم‌نهاد جوانان در کشور مشخص گردید. مسئله اصلی که در این تحقیق باید مورد تمرکز و تأکید قرار گیرد، آن که سازمان‌های مردم‌نهاد جوانان به عنوان یک پدیده و به عنوان بخشی از جامعه مدنی که قرار بوده است به کمک دولت بیاید و در حل و فصل بسیاری از مسائل اجتماعی و فرهنگی دوشادوش دولت فعال باشد، خود نباید به یک مشکل و مسئله تبدیل بشود. لذا اگر فرایند شکل‌گیری این سازمان‌ها به درستی انجام نشود و یا فرایند فعالیت و عملکرد آنها نیز به درستی تدبیر و انجام نگیرد، چه بسا ممکن است که خود این سازمان‌ها به یک مشکل اجتماعی تبدیل شوند. البته، در هر جامعه‌ای شکل‌گیری سازمان‌های این چنینی ممکن است دارای برخی آسیب‌ها، ضعف‌ها و چالش‌هایی باشد که کشور ایران نیز از آن مستثنی نیست. در واقع عملکرد این سازمان‌ها به دلایل مختلف از جمله نوپا بودن این سازمان‌ها، ضعیف بوده و در بسیاری از موارد مطلوب نیست. مشکلات و آسیب‌هایی مانند ناشناخته بودن این سازمان‌ها برای مردم، عدم اعتماد مردم به این سازمان‌ها، سوء استفاده از این سازمان‌ها در راستای اهداف سیاسی و اقتصادی، فقدان فرهنگ مشارکت و روحیه کار جمعی در میان مردم، فراهم نبودن شرایط لازم برای حیات و گسترش این سازمان‌ها، گستردگی و بزرگی ساختار دولت، عدم شفافیت دیوان‌سالاری و عدم وجود قانون جامع و کامل در مورد این سازمان‌ها و... بر عملکرد این سازمان‌ها تأثیر منفی می‌گذارد و ضرورت یک آسیب‌شناسی کلی و جامع از این سازمان‌ها و عملکرد آنها را لازم می‌نماید (قزوینچاهی، ۱۳۸۶: ۶۴). در این آسیب‌شناسی تأکید اصلی تحقیق بر آن است که این نهادها بتوانند بدون دخالت و حضور دولت، حاکمیت و سازمان‌های رسمی و کاملاً با استقلال و به شکل مستقل تداوم فعالیت داشته باشند. این مقاله علاوه بر آسیب‌شناسی عملکرد این سازمان‌ها در سال‌هایی که از فعالیت آنها می‌گذرد، استقلال عمل این سازمان‌ها و اینکه تا چه اندازه این استقلال عمل دچار آسیب و ضعف گشته و همچنین وضعیت تداوم فعالیت آنها در این شرایط را مورد بررسی قرار می‌دهد. لذا انتظار می‌رود که به یافته‌هایی قابل اتکا دست یابد تا بتوان آن را در اختیار سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان حوزه‌های مرتبط با سازمان‌های مردم‌نهاد و نیز حوزه‌های مرتبط با جوانان قرار داد. با توجه به مطالب فوق، پرسش اساسی تحقیق حاضر این است:

سازمان‌های مردم‌نهاد جوانان در فرایند شکل‌گیری و فعالیت با چه آسیب‌ها و چالش‌هایی روبه‌رو هستند؟

۱ این سند در جلسه ۲۳ شورای عالی جوانان مورخ ۱۳۸۴/۲/۷ به تصویب رسید و سپس در جلسه هیئت وزیران مورخ ۱۳۸۴/۵/۲ نیز مشروط به موافقت سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تصویب شد.

چه عواملی بر بروز این آسیب‌ها و چالش‌ها تأثیرگذار می‌باشند؟

چارچوب نظری پژوهش

آسیب‌ها و چالش‌های سمن‌های جوانان در دو بخش مسائل درون‌سازمانی و مسائل برون‌سازمانی مطرح گردیده و در ذیل نمودار^۱ نشان داده شده است. علاوه بر این، در این تحقیق از رویکردی تلفیقی برای تبیین نظری موضوع یعنی عوامل تأثیرگذار بر سمن‌های جوانان بهره جستیم که این عوامل نیز در دو بخش عوامل درون‌سازمانی همچون ضعف توانمندی سمن‌ها و عوامل برون‌سازمانی همچون تمرکزگرایی و نظام بوروکراسی منفی، ضعف اعتماد اجتماعی، ضعف عملکرد مکانیزم‌های جامعه‌پذیری، ضعف مشارکت و تعاملات اجتماعی قرار می‌گیرند. لذا برای تبیین موضوع (عوامل مؤثر بر نگرش به آسیب‌شناختی سازمان‌های مردم‌نهاد) از تئوری‌های نظام‌های تالکوت پارسونز، اعتماد اجتماعی کلاوس اوفه، توانمندسازی روانشناختی اسپریتزر و میشر^۱ و وتن و کمرون^۲ و تئوری نظام شخصیت و تعاملات اجتماعی تالکوت پارسونز استفاده شده است.

نظریه نظام‌های تالکوت پارسونز^۳ (خرده‌نظام فرهنگی و عملکرد مکانیزم‌های جامعه‌پذیری)

به نظر پارسونز، چهار خرده‌نظام اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی را برای یک نظام اجتماعی می‌توان بر شمرد که کارکرد مناسب هر یک از آنها، از یک سو و تعامل و همکاری هر یک از خرده‌نظام‌ها با اجزای دیگر، تعادل و هماهنگی را در سطح جامعه حفظ می‌کنند. در میان این خرده‌نظام‌ها، خرده‌نظام فرهنگی و نیز خرده‌نظام اجتماعی نقش مهمتری را در شکل‌گیری شخصیت و جامعه‌پذیری افراد جامعه بر عهده دارند؛ چراکه کنش اجتماعی افراد جامعه در محیط اجتماعی و متأثر از نظام فرهنگی جامعه می‌باشد که به واسطه مکانیزم‌های جامعه‌پذیری همچون نهاد خانواده، آموزش و رسانه، ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی مورد قبول جامعه را به آنها منتقل می‌کنند. بنابراین اگر ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی منتقل شده از طریق مکانیزم‌های جامعه‌پذیری به اعضای جامعه در جهت عام‌گرایی، جمع‌گرایی، تعامل، وحدت، انسجام و همگرایی ملی باشد، این امر تقویت و تحکیم همبستگی، تعلق، احساس مسئولیت و مشارکت در امور جامعه و تعیین سرنوشت خود را به دنبال خواهد داشت. (چلبی، ۱۳۸۱) در این زمینه، هانتینگتون^۴، آلموند^۵ و وربا^۶ و جورج جورج هربرت مید^۷ به نقش وسایل ارتباط جمعی در افزایش آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی شهروندان و در

1 Mishra

2 Whetten & Cameron

3 Talcott Parsons

4 huntigton

5 almond

6 verba

7 mead

بررسی جامعه شناختی آسیب های سازمان های مردم نهاد جوانان و عوامل موثر بر آن

در نتیجه مشارکت آنها در این عرصه ها تأکید دارند. چارلز هورتون کولی^۱، جرج هربرت مید و میلبراث^۲ بر این باور هستند که کنش های اجتماعی و سیاسی افراد در زندگی تحت تأثیر گروه هایی است که به آن تعلق دارند؛ یعنی این خانواده و گروه دوستان است که رفتار سیاسی و اجتماعی افراد را شکل و هدایت می کند.

نظریه نظام شخصیت تالکوت پارسونز (شخصیت و گونه های تعاملات اجتماعی)

در نظریه پارسونز، نظام شخصیت، ترکیبی از نیازهای ارگانیک با انتظارات اجتماعی در مراحل گوناگون جامعه پذیری و نهادینه شدن هنجارها، ارزش ها و انتظارات اجتماعی قلمداد می گردد. جامعه پذیری فرایندهایی محسوب می شوند که نظام شخصیت را در مسیر محیط های اجتماعی برای اجرای نقش هایی که جامعه به افراد واگذار می کند، رهنمون می سازند (ریتزر، ۱۳۸۳). این شخصیت^۱، دارای خصائص و یا به قول پارسونز اقطاب کنش است که هر یک در رشد شخصیت مؤثرند و می توانند در کار ما نظارت و در تنظیم رفتار انسانی نقش ایفا کنند. لذا شخصیت پیشرفته (رشد یافته) شخصیتی است که در آن تفکیک و انسجام صورت گرفته باشد؛ به طوری که ضمن اینکه ابزارهای کنترل شخصیت (هوش، ضمانت اجرا، وابستگی عاطفی و تعهد و هویت فردی) رشد یافته باشند، در عین حال همگی آنها در یکدیگر نفوذ کرده باشند (چلبی، ۱۳۷۵). چنین شخصیتی در راستای هنجارهای سازمانی و اجتماعی و در جهت اهداف و مقاصد اجتماعی حرکت می کند.

چلبی با تاسی از تئوری نظام شخصیت و نیز نظام اجتماعی تالکوت پارسونز در صدد بررسی تعاملات اجتماعی برآمد. اگر افراد جامعه به ویژه جوانان دارای نظام شخصیتی رشد یافته باشند، به سایر افراد جامعه خود اعتماد و سعی در برقراری کنش عاطفی، مبادله ای و نیز منطقی با آنها می کنند. در نتیجه بین آنها تعاملات و روابط اظهاری به وجود می آید که این امر به نوبه خود بر انجام مشارکت و کار گروهی آنها نسبت به یکدیگر تأثیر می گذارد. برعکس اگر افراد جامعه به خصوص جوانان دارای شخصیت رشد یافته نباشند، به سایر همکاران خود بی اعتماد بوده و از برقراری کنش عاطفی، مبادله ای و نیز منطقی با آنها خود داری می کنند. در نتیجه بین آنها تعاملات و روابط ابزاری به وجود می آید که این امر به نوبه خود مانع از انجام مشارکت و کار گروهی در میان آنها نسبت به یکدیگر می شود. به طور کلی، چلبی تعاملات از نوع اظهاری را یکی از ابعاد بنیادین ساخت اجتماعی می داند که در عرصه نظم بخشیدن به جامعه و یا هر نوع سازمان اجتماعی و گسترش همکاری های اجتماعی و تقویت هنجارهای مشارکت جویانه مردم بسیار مؤثر است. بنابراین اگر مشارکت و تعاملات اجتماعی در سازمان های مردم نهاد دارای ضعف می باشند، دلیل این امر آن است که شخصیت رشد یافته و شخصیت مشارکت جو پرورش نیافته و به بلوغ نرسیده است.

1 kooley

2 milberasse

کلاوس اوفه^۱ و رابرت پوتنام^۲ (اعتماد اجتماعی)

اعتماد مردم به سمن‌ها نقش بسیار زیادی در عملکرد آنها خواهد داشت. کلاوس اوفه اعتماد به نهادها را به اعتماد به شاغلان در نهادها قلمداد می‌کند. به نظر او، نهادها اگرچه ممکن است مستحکم و به علت قدمت خود محترم به نظر برسند، اعتبار خود را مدیون گرایش‌های موافق و درک کسانی هستند که در آنها شرکت دارند. نهادها اگر به خوبی طراحی شوند، می‌توانند زمینه ساز اعتماد اجتماعی باشند؛ یعنی اعتماد به افرادی که هرگز با آنها تماس نداشته‌ایم و هیچ پیوند اجتماعی مشترکی با آنها نداریم. نهادها چون نقاط مرجع و ارزش‌های هنجارآفرینی را فراهم می‌کنند که می‌توان برای توجیه و معنادار کردن مجموعه قوانین آن نهاد به آنها تکیه کرد، به ما اجازه می‌دهند به دست اندرکاران آنها اعتماد کنیم (اوفه^۳، ۱۳۸۴ به نقل از شارع پور و همکاران، ۱۳۹۰). اعتماد به عنوان یکی از مولفه‌های سرمایه اجتماعی مطرح می‌باشد. رابرت پوتنام، سرمایه اجتماعی را به آن دسته از ویژگی‌های زندگی اجتماعی مانند شبکه‌ها، هنجارها و اعتماد نسبت می‌دهد که کنشگران را قادر خواهد ساخت تا به شیوه‌ای موثرتر اهداف مشترک خود را در جامعه تعقیب و دنبال کنند. رابرت پوتنام دو نوع سرمایه اجتماعی: ۱- سرمایه اجتماعی برون‌گروهی (بین-گروهی) و ۲- سرمایه اجتماعی درون‌گروهی یا انحصاری را از هم تفکیک و متمایز می‌سازد و بر این باور است که سرمایه اجتماعی برون‌گروهی، افراد با تقسیمات اجتماعی متنوع‌تری را گرد هم می‌آورد که هر کدام از این تقسیمات برای مرتفع کردن نیازهای متفاوت سودمند می‌باشند و می‌توانند هویت‌ها و تعاملات وسیع-تری (از جمله تعاملات و مشارکت بین اعضای یک جامعه) را به وجود آورند (فیلد^۴، ۱۳۸۶). در واقع این نوع از سرمایه اجتماعی اشاره به اعتماد میان گروه‌های مختلف موجود در درون یک جامعه دارد که به نوبه خود تقویت و افزایش آن در جامعه موجب تعاملات، مشارکت و پی‌گیری اهداف و مقاصد مشترک اعضای جامعه خواهد شد. متأسفانه سرمایه اجتماعی به‌ویژه سرمایه اجتماعی بین‌گروهی در ایران که پایه و اساسش را اعتماد تشکیل می‌دهد، ضعیف می‌باشد و به همین دلیل سازمان‌ها و موسساتی همچون سمن‌ها به خوبی در ایران شکل نمی‌گیرند. این عدم اعتماد علت عدم همسان‌سازی میان مردم و سازمان‌های مردم‌نهاد است و ضعف جدی آنها را از این جهت به دنبال دارد. به بیان دیگر، اگر استثناها را نادیده بگیریم، در می‌یابیم که سرمایه اجتماعی در جامعه ما یا از نوع سرمایه اجتماعی درون‌گروهی است و یا از نوع سرمایه اجتماعی ناسالم و یا حتی منحرف. به بیان دقیق‌تر، در میان ما هنوز "مای" جمعی به طور کامل شکل نگرفته است و بیشتر در سطح "من" فردی و یا "مای" گروهی است و نه "مای" اجتماعی و ملی.

1 Claus Offe

2 Robert D. Putnam

3 Claus Offe

4 Henry Field

هنس^۱ (۱۹۹۸) و برای^۲ (۱۹۹۹) (تمرکزگرایی و نظام بوروکراسی منفی)

نظام های متمرکز، دیدگاه سنتی و غالب اکثر کشورهای جهان تا اواخر قرن بیستم بود. در این نظام ها تمامی اختیارات تصمیم گیری در دست حکومت مرکزی است و معمولاً هیچ گونه حق تصمیم گیری به واحدها و بخش های پایین تر واگذار نمی شود. در واقع واحدهای پایین تر، مجری سیاست های حکومت مرکزی هستند و کنترل شدیدی بر آنها اعمال می گردد. اما در نظام های غیرمتمرکز، حکومت مرکزی اختیارات را به واحدهای موسسه ای پایین تر واگذار می کند. البته باز هم دولت مرکزی برای ایجاد هماهنگی، در اجرای برنامه ها دخالت و بر آنها نظارت می کند. عدم تمرکز شامل انتقال بخش یا تمام تصمیم گیری ها و مسئولیت های قدرت مرکزی به قدرت های محلی یا منطقه ای (بخش ها، شهرداری ها، موسسات و...) می باشد (Unesco, 2005: 13). عدم تمرکز یا تمرکززدایی مفهومی است که در مقابل تمرکزگرایی به کار می رود. به باور صاحب نظران، تمرکز و عدم تمرکز مطلق وجود ندارد؛ اما برای درک بهتر این دو مفهوم، می توان تمرکز مطلق و عدم تمرکز مطلق را دو سر یک طیف با ویژگی های زیر در نظر گرفت (گویا و قدکساز خسرو شاهی، ۱۳۸۶).

تمرکززدایی انتقال دهنده قدرت تصمیم گیری، مسئولیت و وظایف از سطوح بالا به سطوح پایین سازماندهی است که به تعبیر هنس (۱۹۹۸) و برای (۱۹۹۹) به سه شکل: انتقال وظایف و کار ولی نه قدرت، نمایندگی و تفویض اختیار می تواند صورت پذیرد. در این میان نمایندگی که نوعی تمرکززدایی با انتقال قدرت تصمیم گیری از سطوح بالا به سطوح پایین است، در واقع حق تصمیم گیری را به واحدهایی که از لحاظ سلسله مراتبی در مرتبه پایین تری قرار دارند، واگذار می کند، اما در صورت صلاح دید واحد واگذار کننده باز پس گرفته می شود (مهرمحمدی، ۱۳۸۶).

فلورستال و کوپر عقیده دارند که در هر فعالیت تمرکززدایی، تعیین میزان کنترل حکومت مرکزی بر ساختارهای بومی و محلی ضرورت دارد، زیرا این میزان نشان می دهد که در کجای طیف تمرکز یا عدم تمرکز قرار داریم. البته باید خاطر نشان ساخت که حمایت از تمرکززدایی، بدون ارائه طرحی هوشمندانه - که معرف توجه به پیچیدگی ها و گوناگونی ها باشد - در بطن خود تحت تاثیر همان وضعیت قطبی یا صفر و یک تمرکزگرایانه است که در نهایت به آشفتگی در امور و تنزل کیفی اداره امور ره می برد (مهرمحمدی، ۱۳۸۶). بنابراین همان گونه که در قسمت آسیب های سمن ها نیز اشاره شد، تمرکزگرایی، گستردگی و فربهی ساختار دولت و دست اندازی دولت بر همه قسمت ها باعث شده است که جایی برای کار دیگر بخش ها از جمله سمن ها نباشد. بنابراین تا وقتی همه مسائل و مشکلات به دوش دولت باشد و

1 Hans

2 Borys

سعی در اداره امور به صورت متمرکز داشته باشد، جایی برای فعالیت سمن‌ها باقی نمی‌ماند. لذا دولت می‌تواند در اداره امورات فرهنگی و اجتماعی جامعه این اختیار را به سمن‌ها بدهد که با آزادی عمل بیشتر برنامه ریزی، تصمیم‌گیری و فعالیت کنند و در صورت عدول سمن‌ها از وظایف خود می‌تواند این حق و قدرت را از آنان سلب نماید.

اسپریتزر و میشرآ و وتن و کمرون^۱ (۱۹۹۸) (توانمندسازی روانشناختی نیروها)

در فرهنگ لغت آکسفورد، فعل توانمندسازی به عنوان «توانا ساختن» تعریف می‌شود؛ تواناساختنی که به ایجاد شرایط لازم برای ارتقای انگیزش افراد در انجام وظایف‌شان از طریق پرورش احساس کفایت- نفس توجه دارد (میری و سبزیکاران، ۱۳۹۰: ۵۰). در فرهنگ لغت وبستر، از تواناسازی به عنوان تفویض اختیار یا اعطای قدرت قانونی به سایرین تعبیر شده است (کانگر و کانگو، ۱۹۹۸ به نقل از حسینی، ۱۳۹۱). به طور کلی کاربرد اصطلاح توانمندسازی در مدیریت، به دموکراسی اداری و دخیل نمودن کارکنان در تصمیم‌گیری‌های سازمانی با عنوان «تیم سازی و مشارکت و مدیریت کیفیت جامع» اطلاق می‌شود. تقریباً تا دو دهه قبل تعریف عملیاتی واضحی در مورد توانمندسازی کارکنان ارائه نشده بود تا اینکه در سال ۱۹۸۸ کانگر و کانگو گامی بسیار اساسی در این زمینه برداشتند (طبرسا و آهنگر، ۱۳۸۷). در یکی از بهترین مطالعات تجربی انجام شده در مورد توانمندسازی تا به امروز، اسپریتزر^۲ (۱۹۹۲) چهار بعد را برای توانمندسازی روانشناختی شناسایی کرده است. (Spreitzer:2005)

وتن و کمرون^۳ (۱۹۹۸) بر مبنای تحقیق اسپریتزر و میشرآ^۴ (۲۰۰۵) بعد اعتماد را به ابعاد توانمندسازی روانشناختی اضافه کردند و پنج بعد کلیدی توانمندسازی به شرح زیر شکل گرفت:

- ۱- احساس شایستگی / خود اثر بخش بودن، ۲- احساس داشتن حق انتخاب (خودمختاری و یا خودسازمانی)، ۳- احساس موثر بودن (پذیرش شخصی نتیجه)، ۴- احساس معناداری و مهم بودن (ارزشمند بودن) و ۵- احساس داشتن اعتماد به دیگران (شهرکی، ۱۳۸۹). هنگامی که مدیران بتوانند این پنج بعد و ویژگی را در کارکنان پرورش دهند، آنان را به کامیابی توانمند ساخته‌اند. افراد توانمند شده نه تنها می‌توانند وظایف خود را انجام دهند، بلکه درباره خودشان نیز به گونه‌ای متفاوت می‌اندیشند. وجود آسیب‌هایی همچون: فقدان الگوهای مناسب مدیریتی در سازمان‌های مردم‌نهاد، عدم درک صحیح تحولات محیطی در سازمان‌های مردم‌نهاد، فقدان داشتن راهبرد و نگرش بلندمدت در سازمان‌های مردم‌نهاد، عدم اهداف روشن و تخصصی در سازمان‌های مردم‌نهاد، عدم به‌کارگیری از ظرفیت‌های وسیع فناوری ارتباطات و اطلاعات،

1 Whetten & Cameron

2 spritzer

3 Whetten & Cameron

4 Mishra

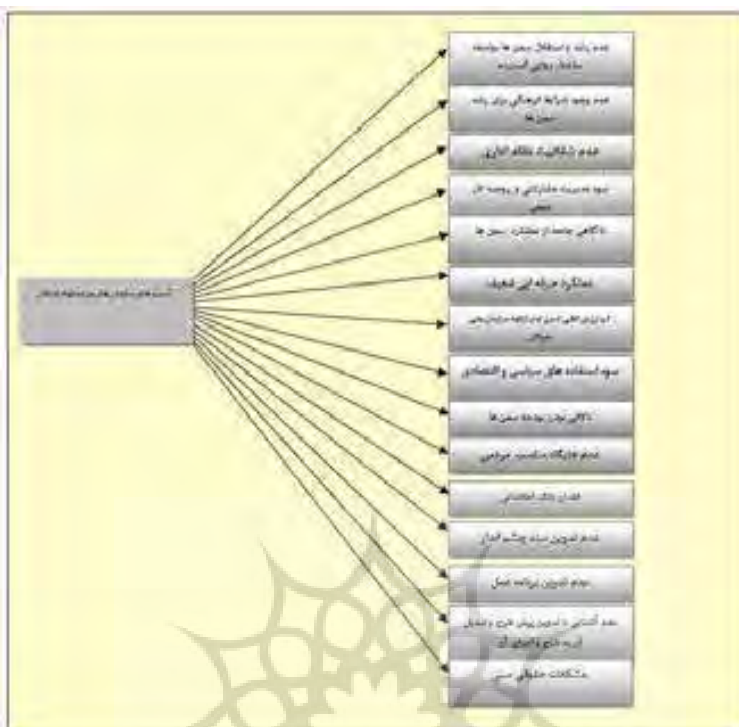
بررسی جامعه شناختی آسیب های سازمان های مردم نهاد جوانان و عوامل موثر بر آن

وجود تداخل وظایفی و نقشی در سازمان های مردم نهاد، عدم پویایی و تحرک در سازمان های مردم نهاد، عملکرد حرفه ای ضعیف، فقدان بانک اطلاعاتی، مشکلات حقوقی سنی، عدم تدوین سند چشم انداز، عدم تدوین برنامه عمل، عدم آشنایی با تدوین پیش طرح و تبدیل آن به طرح و اجرای آن و ... بیانگر ضعف توانمندی سازمان های مردم نهاد جوانان می باشد. لذا در این سمن ها نیز به واسطه آنکه همان سیاست سایر سازمان های انتفاعی همچون: جنبه دستوری داشتن، ضعف مدیریت مشارکتی، عدم بها دادن به نیروهای متخصص در پیشبرد اهداف سمن ها، سمن ها با مسائل و مشکلات جدی روبه رو می باشند. بنابراین با توجه به چارچوب نظری، مجموعه ای از عوامل درون سازمانی و برون سازمانی را می توان در بروز آسیب ها، مسائل و مشکلات در سمن ها به ویژه سمن های جوانان موثر دانست.

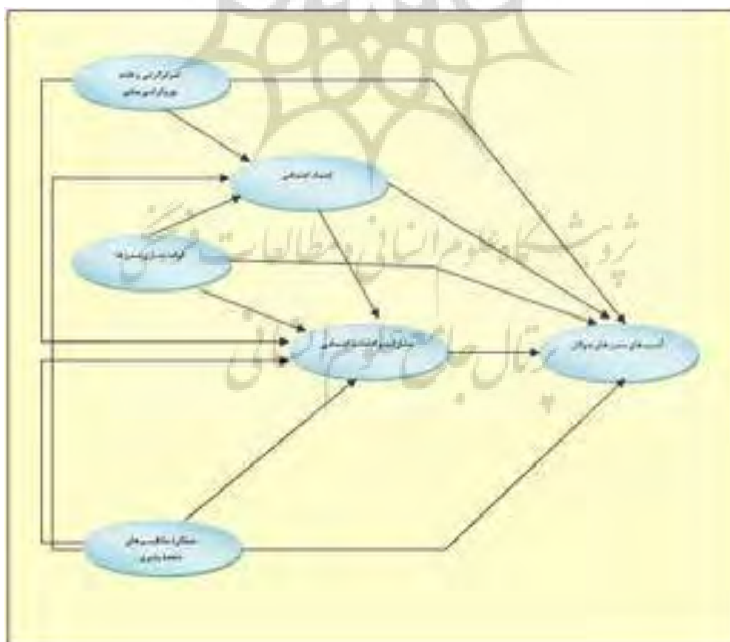
با توجه به چارچوب نظری ارائه شده، می توان پنج متغیر: عملکرد مکانیسم های جامعه پذیری، تمرکزگرایی و نظام بوروکراسی منفی، اعتماد اجتماعی، مشارکت و تعاملات اجتماعی و توانمندسازی سمن ها را از مهمترین عوامل تأثیرگذار در آسیب ها و مشکلات سمن ها در جامعه ایران برشمرد. نمودار ۲ مدل مفهومی آسیب های سمن های جوانان را نشان می دهد:

سازمان‌های مردم‌نهاد جوانان و آسیب‌های آن

نمودار ۱: آسیب‌ها و یا مسائل و مشکلات سازمان‌های مردم‌نهاد جوانان

نمودار ۲: مدل علی مفهومی آسیب‌های سمن‌های جوانان

فرضیه های پژوهش

فرضیه های دو متغیره تحقیق

۱. بین عملکرد مکانیزم های جامعه پذیری (بر مبنای عملکرد نهاد خانواده، آموزش، رسانه، گروه همسالان) و آسیب های سمن های جوانان رابطه معناداری وجود دارد.
۲. بین اعتماد اجتماعی (بر مبنای اعتماد بین شخصی، نهادی و گردانندگان نهاد) و آسیب های سمن های جوانان رابطه معناداری وجود دارد.
۳. بین مشارکت و تعاملات اجتماعی (بر مبنای مشارکت و تعاملات اظهاری، گفتمانی، عاطفی، مبادله ای، ابزاری یا قدرتی) و آسیب های سمن های جوانان رابطه معناداری وجود دارد.
۴. بین تمرکزگرایی و نظام بوروکراسی منفی (بر مبنای عملکرد تمرکزگرایی و نظام بوروکراسی منفی) و آسیب های سمن های جوانان رابطه معناداری وجود دارد.
۵. بین توانمندسازی سمن ها (بر مبنای ادراک اعضای سمن ها نسبت به شایستگی و خود اثربخش بودن، حق انتخاب، موثر بودن، مهم بودن و اعتماد داشتن) و آسیب های سمن های جوانان رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه چندمتغیره تحقیق

- به نظر می رسد متغیرهای مستقل اصلی (عملکرد مکانیزم های جامعه پذیری، اعتماد اجتماعی، مشارکت و تعاملات اجتماعی، تمرکزگرایی و نظام بوروکراسی منفی، توانمندسازی سمن ها) بر متغیر وابسته (آسیب های سمن های جوانان) تأثیر معناداری داشته اند.

روش شناسی پژوهش

نوع روش تحقیق

تحقیق حاضر به لحاظ نوع روش گردآوری داده ها، کمی و از نوع روش پیمایشی با استفاده از ابزار پرسشنامه محقق ساخته می باشد.

جامعه آماری تحقیق

جامعه آماری تحقیق حاضر در بخش سمن های جوانان شامل کلیه اعضای سمن های جوانان هستند که در یکی از استان های کشور ساکن بودند که با استفاده از روش نمونه گیری احتمالی و از نوع روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شدند.

برآورد حجم نمونه تحقیق

با توجه به عدم دسترسی کامل به جامعه آماری از قاعده نمونه‌گیری فادی^۱ (۱۹۸۸ به نقل از بلیکی، ۱۳۸۹: ۲۷۳) به شرح زیر استفاده شده است:

در این معادله: n - حجم نمونه آماری؛ P - نسبت وجود صفت در جامعه آماری (درصدی از پاسخگویان که انتظار می‌رود پاسخ معینی دهند) ۵۰٪؛ q - نسبت عدم وجود صفت در جامعه آماری (درصدی از پاسخگویان که انتظار می‌رود پاسخ معینی ندهند) ۵۰٪؛ Z_2 - متناظر با آزمون « $t=1/96$ » در سطح اطمینان ۹۵ درصد؛ E_2 - سطح خطا (دقت احتمالی مطلوب) ۰/۰۵ است. بنابراین با توجه به فرمول فوق و سطح خطای ۰/۰۵ حجم نمونه آماری ۳۸۴ نفر بوده است، ولی براساس جدول فرمول مذکور مقدار نمونه به ۴۰۰ نفر افزایش یافته است.

روش نمونه‌گیری تحقیق

شیوه نمونه‌گیری در این تحقیق جزو گروه نمونه‌گیری احتمالی (یعنی احتمال برابر حضور کلیه افراد جامعه آماری در فرایند نمونه‌گیری) و از نوع نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای^۲ بوده است. لذا ابتدا کل کشور براساس نقشه جغرافیایی به پنج قسمت شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز تقسیم شده است. آنگاه از بین این قسمت‌ها براساس روش نمونه‌گیری تصادفی ساده یک استان و یک شهر انتخاب شدند (در مجموع پنج استان و پنج شهر تهران-تهران، خوزستان-اهواز، خراسان شمالی-مشهد، اصفهان-اصفهان، کردستان-سنندج). سپس سمن‌های هر یک از شهرهای منتخب شماره‌گذاری گردید و از اعضای سمن‌ها متناسب با حجم نمونه آن شهرها (۸۰ عضو) پرسشگری به عمل آمد.

ابزار گردآوری داده‌ها

به طور کلی سؤالات پرسشنامه به صورت سؤالات چند گزینه‌ای و طیف (لیکرت) بوده که هر یک برای پاسخ به شاخص‌هایی تهیه شده است.

اعتبار^۳ و پایایی^۴ ابزار تحقیق

به منظور سنجش اعتبار ابزار، از برآورد اعتبار ابزار تحقیق به روش اعتبار محتوایی صوری کیفی استفاده شده است. علاوه بر این به منظور سنجش پایایی پرسشنامه از روش همسازی و یا پایداری درونی گویه‌ها با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ استفاده می‌گردید. جدول ۱ پایایی گویه‌های سنجش شاخص‌ها و ابعاد

1 Foddy

2 Multi -Stage Cluster sampling

3 Validity

4 Reliability

بررسی جامعه شناختی آسیب های سازمان های مردم نهاد جوانان و عوامل موثر بر آن

متغیرهای مورد بررسی تحقیق را نشان می دهد. طبق جدول ۱، گویه های متغیرهای تحقیق از پایایی لازم برای سنجش برخوردار می باشند:

جدول ۱: پایایی گویه های سنجش شاخص ها و ابعاد متغیرهای مورد بررسی تحقیق

مقدار آلفا	شاخص ها	ابعاد	متغیر	نوع متغیر
	عدم رشد و استقلال سمن ها به واسطه ساختار دولتی گسترده عدم وجود شرایط فرهنگی برای رشد سمن ها عدم شفافیت نظام اداری در برخورد با سمن ها نبود مدیریت مشارکتی و روحیه کار جمعی ناآگاهی جامعه از عملکرد سمن ها عدم جایگاه مناسب مردمی ناکافی بودن بودجه سمن ها			
۰/۸۹	وابستگی به احزاب و سوء استفاده های سیاسی و اقتصادی عملکرد حرفه ای ضعیف کم ارزش تلقی شدن اعتبارنامه سازمان ملی جوانان فقدان بانک اطلاعاتی مشکلات حقوقی سنی عدم تدوین سند چشم انداز عدم تدوین برنامه عمل عدم آشنایی با تدوین پیش طرح و تبدیل آن به طرح و اجرای آن عملکرد نهاد خانواده	وابستگی به احزاب و سوء استفاده های سیاسی و اقتصادی	آسیب ها یا مسائل و مشکلات سمن های جوانان	وابسته
۰/۸۶	عملکرد نهاد آموزش عملکرد نهاد رسانه عملکرد گروه همسالان			
۰/۶۶	اعتماد بین شخصی اعتماد نهادی (اعتماد به گردانندگان نهاد)		اعتماد اجتماعی	مستقل
۰/۷۱	مشارکت و تعاملات گفتمانی مشارکت و تعاملات عاطفی مشارکت و تعاملات مبادله ای مشارکت و تعاملات مبتنی بر قدرت	مشارکت و تعاملات اظهاری مشارکت و تعاملات ابزاری	مشارکت و تعاملات اجتماعی	
۰/۷۹	تمرکزگرایی نظام بوروکراسی منفی		تمرکزگرایی و نظام بوروکراسی منفی	

ادراک شایستگی و خود اثربخش بودن		
ادراک داشتن حق انتخاب		
ادراک موثر بودن	۰/۸۸	ضعف توانمندسازی سمن‌ها
ادراک مهم بودن		
ادراک داشتن اعتماد نسبت به دیگران		

همان‌گونه که جدول ۱ نیز نشان می‌دهد گویه‌های متغیرهای تحقیق از پایایی لازم برای سنجش برخورداراند.

یافته‌های پژوهش

توصیف ویژگی‌های جمعیتی

۱. جنسیت: ۵۸/۲ درصد مرد و ۴۱/۸ درصد زن بوده‌اند.
۲. وضع تأهل: ۶۴ درصد مجرد، ۳۳/۷ درصد متأهل و ۲/۳ درصد مطلقه بوده‌اند.
۳. وضع اشتغال: ۳۶/۶ درصد شاغل، ۴۲/۷ درصد در حال تحصیل، ۴/۶ درصد مشمول سربازی، ۱۵/۴ درصد بیکار و ۰/۸ درصد از کار افتاده بوده‌اند.
۴. سن: ۴۰/۳ درصد در گروه سنی ۱۵-۲۵ سال و ۵۹/۷ درصد در گروه سنی ۲۶-۳۶ سال قرار دارند. همچنین توزیع سنی جامعه آماری مورد مطالعه، مبین این واقعیت است که متوسط سن پاسخگویان ۲۹ سال بوده است. نکته قابل توجه دیگر این که بیشترین تجمع و انباشتگی پاسخگویان موردنظر در گروه سنی ۲۱ سال مشاهده شده است.
۵. تحصیلات: ۰/۵ درصد دارای تحصیلات زیردیپلم، ۸/۱ درصد دارای تحصیلات دیپلم، ۱۳/۸ درصد دارای تحصیلات کاردانی، ۴۳/۶ درصد دارای تحصیلات کارشناسی، ۲۷/۸ درصد دارای تحصیلات کارشناسی ارشد و ۶/۲ درصد نیز دارای تحصیلات دکتری بودند. توزیع میزان تحصیلات جامعه آماری مورد مطالعه مبین این واقعیت است که در مجموع هر فرد به‌طور متوسط از تحصیلات کارشناسی برخوردار بوده است. همچنین نیمی از پاسخگویان بالای کارشناسی و نیمی دیگر پایین‌تر از آن بوده‌اند. علاوه بر این، بیشترین تجمع و انباشتگی پاسخگویان از حیث میزان تحصیلات در مقطع تحصیلی کارشناسی مشاهده شده است.
۶. پایگاه اقتصادی اجتماعی: ۸/۶ درصد دارای پایگاه اقتصادی اجتماعی پایین، ۵۸/۳ درصد دارای پایگاه اقتصادی اجتماعی متوسط و ۳۳/۱ درصد دارای پایگاه اقتصادی اجتماعی بالا بوده‌اند.

توصیف داده‌ها

تحلیل توصیفی متغیر وابسته تحقیق (آسیب‌های سمن‌های جوانان)

بررسی جامعه شناختی آسیب های سازمان های مردم نهاد جوانان و عوامل موثر بر آن

• آسیب های سمن های جوانان: میزان آسیب های سمن های جوانان از منظر اعضای سمن های مورد بررسی (طبق جدول ۲)، با میانگین ۱۶۵/۹۲ (با خط برش ۱۵۰) بیانگر آن است که سمن های جوانان در سطح مطلوبی قرار ندارند؛ چراکه این میزان بالاتر از سطح استاندارد تعیین شده براساس مجموع گویه های مورد سنجش متغیر می باشد. در مورد شاخص های آسیب های سمن های جوانان از منظر اعضای سمن های مورد بررسی، باید گفت که به غیر از شاخص های عملکرد حرفه ای ضعیف با میانگین ۸/۸۹ (با خط برش ۹)، کم ارزش تلقی شدن اعتبارنامه تخصصی سازمان های مردم نهاد با میانگین ۵/۶۰ (با خط برش ۶)، عدم تدوین برنامه عمل با میانگین ۵/۱۴ (با خط برش ۶)، عدم آشنایی با تدوین پیش طرح و تبدیل آن به طرح و اجرای آن با میانگین ۵/۷۸ (با خط برش ۶) از منظر اعضای سمن های مورد بررسی، نسبتاً در سطح مطلوبی قرار دارند- چراکه این میزان پایین تر از سطح استاندارد تعیین شده براساس مجموع گویه های مورد سنجش برای آنان می باشد. باقی شاخص ها در سطح مطلوبی قرار ندارند.

جدول ۲: توزیع آمار مرکزی و پراکندگی آسیب های سمن های جوانان و شاخص های آن

تعداد کل	بیشینه	کمینه	انحراف معیار	خط برش	میانگین	متغیر و مولفه ها
۳۷۳	۲۰۴	۱۲۳	۱۳/۰۳۱	۱۵۰	۱۶۵/۹۲	آسیب های سمن های جوانان
۴۰۰	۱۵	۵	۲/۲۵۱	۹	۱۰/۶۲	عدم رشد و استقلال سمن ها به واسطه ساختار دولتی گسترده
۴۰۰	۲۱	۷	۲/۴۳۶	۱۵	۱۵/۹۱	عدم وجود شرایط فرهنگی برای رشد سمن ها
۳۹۹	۳۰	۱۰	۳/۴۹۷	۱۸	۲۱/۸۲	عدم شفافیت نظام اداری در برخورد با سمن ها
۳۹۹	۱۵	۳	۲/۵۲۱	۹	۱۰/۳۹	نبود مدیریت مشارکتی و روحیه کار جمعی
۴۰۰	۲۰	۱۱	۱/۳۹۶	۱۵	۱۵/۶۵	ناآگاهی جامعه از عملکرد سمن ها
۴۰۰	۲۲	۱۱	۱/۸۹۹	۱۵	۱۶/۰۷	عدم جایگاه مناسب مردمی
۳۹۰	۲۵	۱۰	۲/۷۸۶	۱۵	۱۸/۴۴	ناکافی بودن بودجه سمن ها
۳۹۶	۲۰	۶	۲/۷۹۲	۱۲	۱۳/۸۴	وابستگی به احزاب و سوء استفاده های سیاسی و اقتصادی
۳۹۹	۱۳	۵	۱/۳۷۴	۹	۸/۸۹	عملکرد حرفه ای ضعیف
۳۹۷	۱۰	۲	۱/۶۸۸	۶	۵/۶۰	کم ارزش تلقی شدن اعتبارنامه تخصصی سازمان های مردم نهاد
۳۹۶	۱۰	۵	۱/۴۰۷	۶	۷/۶۰	فقدان بانک اطلاعاتی
۳۹۶	۵	۱	۰/۹۲۶	۳	۳/۳۷	مشکلات حقوقی سنی
۳۹۲	۱۰	۳	۱/۲۳۲	۶	۶/۵۷	عدم تدوین سند چشم انداز

۳۹۱	۸	۲	۱/۱۶۹	۶	۵/۱۴	عدم تدوین برنامه عمل
۳۹۶	۱۰	۲	۱/۵۹۳	۶	۵/۷۸	عدم آشنایی با تدوین پیش طرح و تبدیل آن به طرح و اجرای آن

تحلیل توصیفی متغیرهای مستقل تحقیق (عوامل مؤثر بر آسیب‌های سمن‌های جوانان)

- عملکرد مکانیزم‌های جامعه‌پذیری: میزان عملکرد مکانیزم‌های جامعه‌پذیری از منظر اعضای سمن‌های مورد بررسی (طبق جدول ۳)، با میانگین ۳۹/۳۸ (با خط برش ۳۹) بیانگر آن است که عملکرد مکانیزم‌های جامعه‌پذیری در جامعه (تشویق به انجام فعالیت گروهی و اجتماعی، تصمیم‌گیری گروهی، عمل مشارکت و...) در سطح متوسطی قرار دارد؛ چراکه این میزان اندکی بالاتر از سطح استاندارد تعیین شده براساس مجموع گویه‌های موردسنجش متغیر می‌باشد.
- اعتماد اجتماعی: میزان اعتماد اجتماعی از منظر اعضای سمن‌های مورد بررسی، با میانگین ۲۷/۵۱ (با خط برش ۲۷) بیانگر آن است که میزان اعتماد اجتماعی در جامعه (بین‌شخصی و نهادی) در سطح متوسطی قرار دارد؛ چراکه این میزان اندکی بالاتر از سطح استاندارد تعیین شده براساس مجموع گویه‌های مورد سنجش متغیر می‌باشد.
- مشارکت و تعاملات اجتماعی: میزان مشارکت و تعاملات اجتماعی از منظر اعضای سمن‌های مورد بررسی، با میانگین ۴۷/۰۸ (با خط برش ۴۵) بیانگر آن است که میزان مشارکت و تعاملات اجتماعی در جامعه در سطح متوسطی قرار دارند؛ چراکه این میزان اندکی بالاتر از سطح استاندارد تعیین شده براساس مجموع گویه‌های مورد سنجش متغیر می‌باشد.
- تمرکزگرایی و نظام بوروکراسی منفی: میزان تمرکزگرایی و نظام بوروکراسی منفی از منظر اعضای سمن‌های مورد بررسی، با میانگین ۲۲/۶۰ (با خط برش ۱۸) بیانگر آن است که میزان تمرکزگرایی و نظام بوروکراسی منفی در جامعه در سطح بالاتر از متوسط قرار دارد؛ چراکه این میزان بالاتر از سطح استاندارد تعیین شده براساس مجموع گویه‌های مورد سنجش متغیر می‌باشد.
- توانمندسازی سمن‌ها: میزان توانمندسازی سمن‌ها از منظر اعضای سمن‌های مورد بررسی، با میانگین ۶۰/۳۲ (با خط برش ۵۱) بیانگر آن است که میزان توانمندسازی سمن‌ها در سطح بالاتر از متوسط قرار دارد؛ چراکه این میزان بالاتر از سطح استاندارد تعیین شده براساس مجموع گویه‌های موردسنجش متغیر می‌باشد.

جدول ۳: توزیع آمار مرکزی و پراکندگی عملکرد مکانیزم‌های جامعه‌پذیری و ابعاد آن

متغیر و ابعاد	میانگین	خط برش	انحراف معیار	کمینه	بیشینه	تعداد کل
---------------	---------	-----------	-----------------	-------	--------	----------

بررسی جامعه شناختی آسیب های سازمان های مردم نهاد جوانان و عوامل موثر بر آن

۳۸۷	۶۲	۲۲	۸/۸۱۵	۳۹	۳۹/۳۸	عملکرد مکانیزم های جامعه پذیری	عملکرد مکانیزم های جامعه پذیری
۳۹۳	۱۵	۳	۲/۳۴۶	۹	۹/۹۲	عملکرد نهاد خانواده	
۳۹۵	۱۵	۳	۲/۸۵۵	۹	۸/۱۲	عملکرد نهاد آموزش	
۳۹۱	۲۰	۵	۳/۲۶۵	۱۲	۱۲/۵۶	عملکرد نهاد رسانه	
۳۹۳	۱۵	۳	۲/۷۵۷	۹	۸/۷۸	عملکرد گروه همسالان	
۳۸۴	۴۲	۱۷	۴/۷۳۳	۲۷	۲۷/۵۱	اعتماد اجتماعی	اعتماد اجتماعی
۳۸۴	۲۲	۶	۲/۶۱۴	۱۵	۱۵/۱۷	اعتماد بین شخصی	
۳۹۲	۲۰	۴	۲/۷۶۶	۱۲	۱۲/۳۳	اعتماد نهادی (اعتماد به گردانندگان نهاد)	
۳۸۳	۶۶	۳۱	۶/۱۰۵	۴۵	۴۷/۰۸	مشارکت و تعاملات اجتماعی	مشارکت و تعاملات اجتماعی
۳۸۴	۵۴	۲۰	۶/۲۷۶	۳۳	۳۶/۴۱	مشارکت و تعاملات اظهاری	
۳۹۰	۱۵	۴	۲/۰۰۹	۹	۱۰/۲۹	مشارکت و تعامل گفتمانی	
۳۹۲	۲۰	۴	۲/۸۵۴	۱۲	۱۲/۸۴	مشارکت و تعامل عاطفی	
۳۹۲	۲۰	۷	۲/۶۹۴	۱۲	۱۳/۲۹	مشارکت و تعامل مبادله ای	
۳۹۲	۱۹	۴	۳/۰۲۱	۱۲	۱۰/۶۳	مشارکت و تعامل ایزاری (تعامل قدرتی)	نظام بوروکراسی منفی
۳۹۴	۳۰	۱۱	۴/۱۲۹	۱۸	۲۲/۶۰	تمرکزگرایی و نظام بوروکراسی منفی	
۳۹۴	۱۰	۳	۱/۵۹۰	۶	۷/۴۶	تمرکزگرایی	
۳۹۵	۲۰	۸	۳/۰۷۸	۱۲	۱۵/۱۲	نظام بوروکراسی منفی	
۳۸۸	۸۵	۳۹	۸/۸۱۱	۵۱	۶۰/۳۲	توانمندسازی سمن ها	
۳۹۳	۲۰	۱۰	۲/۵۰۵	۱۲	۱۵/۲۲	ادراک شایستگی و خود اثر بخش بودن	توانمندسازی سمن ها
۳۹۳	۱۵	۵	۲/۱۴۲	۹	۱۰/۱۵	ادراک داشتن حق انتخاب	
۳۹۱	۱۵	۵	۲/۲۶۸	۹	۱۰/۴۲	ادراک موثر بودن	
۳۹۱	۱۵	۷	۲/۱۱۶	۹	۱۱/۲۱	ادراک مهم بودن	
۳۸۸	۲۰	۴	۲/۹۵۴	۱۲	۱۳/۳۶	ادراک داشتن اعتماد نسبت به دیگران	

تحلیل استنباطی عوامل مؤثر بر آسیب های سمن های جوانان

جدول ۴: آزمون فرضیه‌های دو متغیره (ضریب همبستگی پیرسون)

متغیر وابسته	متغیرهای مستقل اصلی	ضریب همبستگی پیرسون (r)	سطح معناداری (p)
	عملکرد مکانیزم‌های جامعه‌پذیری	-۰/۱۹	۰/۰۰۰
عملکرد	عملکرد نهاد خانواده	-۰/۲۷	۰/۰۰۰
مکانیزم‌های	عملکرد نهاد آموزش	-۰/۱۵	۰/۰۰۴
جامعه‌پذیری	عملکرد نهاد رسانه	-۰/۰۹	۰/۰۹۵
	عملکرد گروه همسالان	-۰/۱۰	۰/۰۴۹
	اعتماد اجتماعی	-۰/۱۶	۰/۰۰۳
اعتماد اجتماعی	اعتماد بین شخصی	-۰/۱۴	۰/۰۰۸
	اعتماد نهادی (اعتماد به گردانندگان نهاد)	-۰/۱۳	۰/۰۱۲
	مشارکت و تعاملات اجتماعی	-۰/۴۰	۰/۰۰۰
	مشارکت و تعاملات اظهاری	-۰/۲۰	۰/۰۰۰
مشارکت و	مشارکت و تعاملات گفتگویی	-۰/۱۷	۰/۰۰۲
تعاملات	مشارکت و تعاملات عاطفی	-۰/۱۶	۰/۰۰۲
اجتماعی	مشارکت و تعاملات مبادله‌ای	-۰/۱۸	۰/۰۰۱
	مشارکت و تعاملات ابزاری (مبتنی بر قدرت)	۰/۴۰	۰/۰۰۰
تمرکزگرایی و	تمرکزگرایی و نظام بوروکراسی منفی	۰/۴۶	۰/۰۰۰
نظام بوروکراسی	تمرکزگرایی	۰/۳۷	۰/۰۰۰
منفی	نظام بوروکراسی منفی	۰/۴۲	۰/۰۰۰
	توانمندسازی سمن‌ها	-۰/۲۱	۰/۰۰۰
	ادراک شایستگی و خود اثربخش بودن اعضای سمن‌ها	۰/۰۱	۰/۸۵۳
توانمندسازی	ادراک داشتن حق انتخاب اعضای سمن‌ها	-۰/۱۵	۰/۰۰۵
سمن‌ها	ادراک موثر بودن اعضای سمن‌ها (میان سایر اعضا)	-۰/۱۰	۰/۰۳۷
	ادراک مهم بودن اعضای سمن‌ها (میان سایر اعضا)	-۰/۱۸	۰/۰۰۱
	ادراک داشتن اعتماد اعضای سمن‌ها	-۰/۳۳	۰/۰۰۰

اسپین‌های سمن‌های جوانان

آزمون فرضیه‌های دو متغیره تحقیق

بررسی جامعه شناختی آسیب های سازمان های مردم نهاد جوانان و عوامل موثر بر آن

- فرضیه اول: بین عملکرد مکانیزم های جامعه پذیری و آسیب های سمن های جوانان در جامعه آماری مورد بررسی رابطه معکوس معناداری وجود دارد. طبق جدول ۴، رابطه و همبستگی معناداری بین دو متغیر عملکرد مکانیزم های جامعه پذیری و آسیب های سمن های جوانان در سطح خطای ۰/۰۱ وجود دارد؛ ضریب همبستگی پیرسون با مقدار ۰/۱۹- گویای همبستگی معکوس و ضعیفی بین دو متغیر مذکور می باشد. این امر بیانگر آن است که با افزایش و بهبودی عملکرد مکانیزم های جامعه پذیری در جامعه، میزان آسیب های اجتماعی سمن های جوانان نیز کاهش می یابد. بنابراین فرض پژوهش تایید می شود.
- فرضیه دوم: بین اعتماد اجتماعی و آسیب های سمن های جوانان در جامعه آماری مورد بررسی رابطه معکوس معناداری وجود دارد. طبق جدول ۴، رابطه و همبستگی معناداری بین دو متغیر اعتماد اجتماعی و آسیب های سمن های جوانان در سطح خطای ۰/۰۱ وجود دارد؛ ضریب همبستگی پیرسون با مقدار ۰/۱۹- گویای همبستگی معکوس و ضعیفی بین دو متغیر مذکور می باشد. این امر بیانگر آن است که با افزایش و بهبودی اعتماد اجتماعی در جامعه، میزان آسیب های اجتماعی سمن های جوانان نیز کاهش می یابد. بنابراین فرض پژوهش تایید می شود.
- فرضیه سوم: بین مشارکت و تعاملات اجتماعی و آسیب های سمن های جوانان در جامعه آماری مورد بررسی رابطه معکوس معناداری وجود دارد. طبق جدول ۴، رابطه و همبستگی معناداری بین دو متغیر مشارکت و تعاملات اجتماعی و آسیب های سمن های جوانان در سطح خطای ۰/۰۱ وجود دارد؛ ضریب همبستگی پیرسون با مقدار ۰/۴۰- گویای همبستگی معکوس و متوسطی بین دو متغیر مذکور می باشد. این امر بیانگر آن است که با افزایش و بهبودی مشارکت و تعاملات اجتماعی در جامعه، میزان آسیب های اجتماعی سمن های جوانان نیز کاهش می یابد. بنابراین فرض پژوهش تایید می شود.
- فرضیه چهارم: بین تمرکزگرایی و نظام بوروکراسی منفی و آسیب های سمن های جوانان در جامعه آماری مورد بررسی رابطه معکوس معناداری وجود دارد. طبق جدول ۴، رابطه و همبستگی معناداری بین دو متغیر تمرکزگرایی و نظام بوروکراسی منفی و آسیب های سمن های جوانان در سطح خطای ۰/۰۱ وجود دارد؛ ضریب همبستگی پیرسون با مقدار ۰/۴۶- گویای همبستگی مستقیم و متوسطی بین دو متغیر مذکور می باشد. بنابراین فرض پژوهش تایید می شود.
- فرضیه پنجم: بین توانمندسازی سمن ها و آسیب های سمن های جوانان در جامعه آماری مورد بررسی رابطه معکوس معناداری وجود دارد. طبق جدول ۴، رابطه و همبستگی معناداری بین دو متغیر توانمندسازی سمن ها و آسیب های سمن های جوانان در سطح خطای ۰/۰۱ وجود دارد؛ ضریب همبستگی پیرسون با مقدار ۰/۲۱- گویای همبستگی معکوس و ضعیفی بین دو متغیر مذکور می باشد.

این امر بیانگر آن است که با افزایش توانمندسازی سمن‌های جوانان، میزان آسیب‌های اجتماعی سمن‌های جوانان نیز کاهش می‌یابد. بنابراین فرض پژوهش تایید می‌شود.

آزمون فرضیه چندمتغیره تحقیق

جدول ۵، مدل رگرسیونی چند متغیره آسیب‌های سمن‌های جوانان را نشان می‌دهد. همچنین جدول ۶، شاخص‌ها و آماره‌های تحلیل رگرسیونی را مشخص می‌کند. همان گونه که در جدول ۶ ملاحظه می‌شود، همبستگی چند گانه^۱ $M.R = 0/57$ ، ضریب تعیین^۲ مساوی $R^2 = 0/31$ و ضریب تعیین واقعی برابر با $0/30$ می‌باشد که بیانگر این مطلب است که تقریباً ۳۰ درصد از واریانس و تغییرات آسیب‌های سمن‌های جوانان توسط متغیرهای موجود در معادله تبیین می‌شود و ۷۰ درصد از تغییرات متغیر وابسته مربوط به واریانس باقیمانده است که به علت تأثیر عوامل و متغیرهای بیرونی و ناشناخته پدید آمده است. نتایج حاصل از تحلیل رگرسیونی چندگانه متغیرهای فوق را می‌توان به صورت استاندارد شده و به شکل ریاضی چنین نوشت. بر اساس معادله رگرسیونی فوق، نکات زیر برای ما روشن می‌شود. درواقع با توجه به تحلیل رگرسیونی فرضیه‌های دوم، سوم، چهارم تحقیق مبنی بر اینکه اعتماد اجتماعی، مشارکت و تعاملات اجتماعی، تمرکزگرایی و نظام بوروکراسی منفی بر میزان آسیب‌های سمن‌های جوانان مؤثر می‌باشند، تایید می‌گردد:

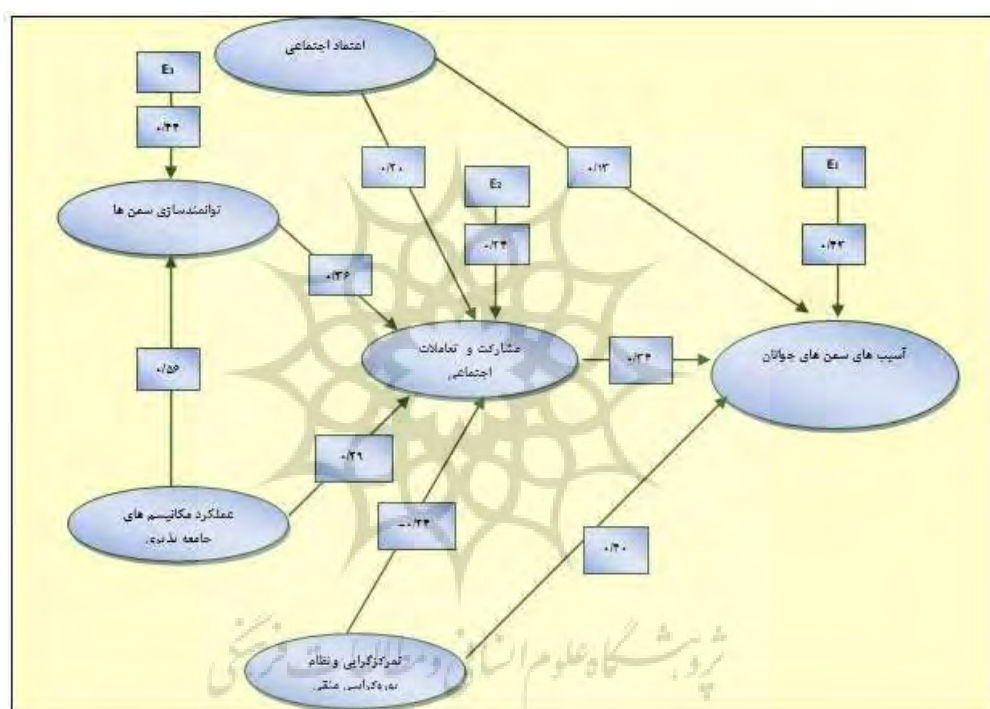
۱. متغیر تمرکزگرایی و نظام بوروکراسی منفی به میزان $0/40$ بر میزان آسیب‌های سمن‌های جوانان تأثیر دارد و این مطلب گویای این امر است که به ازای هر واحد افزایش در در متغیر مستقل تمرکزگرایی و نظام بوروکراسی منفی، $0/40$ به میزان متغیر وابسته آسیب‌های سمن‌های جوانان افزوده می‌شود.
۲. متغیر مشارکت و تعاملات اجتماعی به میزان $0/34$ - بر میزان آسیب‌های سمن‌های جوانان تأثیر دارد و این مطلب گویای این امر است که به ازای هر واحد کاهش در متغیر مستقل مشارکت و تعاملات اجتماعی، $0/34$ - به میزان متغیر وابسته آسیب‌های سمن‌های جوانان افزوده می‌شود.
۳. متغیر اعتماد اجتماعی به میزان $0/13$ - بر میزان آسیب‌های سمن‌های جوانان تأثیر دارد و این مطلب گویای این امر است که به ازای هر واحد کاهش در متغیر مستقل اعتماد اجتماعی، $0/13$ - به میزان متغیر وابسته آسیب‌های سمن‌های جوانان افزوده می‌شود.

1 Multiple Correlation R
2 R Square

بررسی جامعه شناختی آسیب های سازمان های مردم نهاد جوانان و عوامل موثر بر آن

جدول ۵: تأثیر مستقیم، غیرمستقیم و نیز تأثیر کل متغیرهای مستقل مؤثر بر آسیب های سمن های جوانان

آسیب های سمن های جوانان			متغیرهای مستقل
تأثیر کل	تأثیر غیرمستقیم	تأثیر مستقیم	
-۰/۱۷	-۰/۱۷	-	عملکرد مکانیزم های جامعه پذیری
-۰/۲۰	-۰/۰۷	-۰/۱۳	اعتماد اجتماعی
-۰/۳۴	-	-۰/۳۴	مشارکت و تعاملات اجتماعی
۰/۴۹	۰/۰۹	۰/۴۰	تمرکزگرایی و نظام بوروکراسی منفی
-۰/۱۲	-۰/۱۲	-	توانمندسازی سمن ها

نمودار ۳: مدل علی تحلیلی - تجربی آسیب های سمن های جوانان

بحث و نتیجه گیری

تحقیق حاضر با هدف بررسی و آسیب شناسی شکل گیری و فعالیت سازمان های مردم نهاد جوانان انجام شده است. پس از مرور سوابق نظری و تجربی موجود با استفاده از روش کمی ابزار پرسشنامه محقق ساخته، داده های تحقیق گردآوری و مورد تحلیل قرار گرفته اند. نتایج حاصل از تحلیل یافته های تحقیق نشان داد که در مجموع ۲۶ شاخص به عنوان آسیب های سازمان های مردم نهاد جوانان شناسایی شدند که می توان آنها را در دو عامل مسائل برون سازمانی و درون سازمانی طبقه بندی نمود. مسائل برون سازمانی خود

شامل سه محور: مسائل قانونی یا مسائل حقوقی، مسائل فرهنگی و مسائل اجتماعی می‌شود. مسائل درون-سازمانی نیز شامل سه محور: مسائل اقتصادی و مسائل مدیریتی و مسائل نیروی انسانی متخصص هستند. به طور کلی همان‌گونه که یافته‌های تحقیق نیز نشان می‌دهد میزان آسیب‌های سمن‌های جوانان با میانگین ۱۶۵/۹۲ (با خط برش ۱۵۰) بیانگر آن است که سمن‌های جوانان در سطح مطلوبی قرار ندارند؛ چراکه این میزان بالاتر از سطح استاندارد تعیین شده براساس مجموع گویه‌های مورد سنجش متغیر می‌باشد. علاوه بر این، به واسطه نتایج حاصل از تحلیل کمی آسیب‌های سازمان‌های مردم‌نهاد جوانان، در مجموع ۵ متغیر و ۱۷ بعد و مولفه به عنوان عوامل موثر بر آسیب‌های سازمان‌های مردم‌نهاد جوانان شناسایی شدند که می‌توان آنها را در متغیرهایی همچون: ۱- اعتماد اجتماعی (شامل ابعاد: اعتماد بین‌شخصی و اعتماد نهادی)؛ ۲- مشارکت و تعاملات اجتماعی (شامل ابعاد: مشارکت و تعاملات اظهاری و مشارکت و تعاملات ابزاری)؛ ۳- تمرکزگرایی و نظام بورکراسی منفی (شامل ابعاد: تمرکزگرایی و نظام بورکراسی منفی)؛ ۴- توانمندی اعضای سمن‌ها (شامل مولفه‌های: اثربخشی و احساس شایستگی، استقلال و آزادی عمل و اعتماد اعضا به هم)؛ ۵- عملکرد مکانیزم‌های جامعه‌پذیری (شامل محورهای: عملکرد نهاد خانواده، عملکرد نهاد آموزش، عملکرد نهاد رسانه و عملکرد گروه همسالان) طبقه‌بندی نمود که رابطه معناداری را براساس یافته‌های تحقیق با متغیر وابسته یعنی آسیب‌های سمن‌های جوانان نشان دادند.

پیشنهادها

به منظور کاهش آسیب‌های سمن‌های جوانان پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

۱. افزایش سطح آگاهی‌های جوانان جامعه نسبت به اهداف و مأموریت‌های سازمان‌های مردم‌نهاد با تدوین و عملیاتی کردن برنامه‌های مختص به هر حوزه. در این زمینه آموزش و فعالیت‌های رسانه‌ای و حرکت به سمت فعالیت‌های تیمی و گروهی بسیار موثر است.
۲. اقدامات و سازوکارهای مناسب برای تقویت سرمایه اجتماعی بین‌گروهی بین افراد و اعضای سازمان‌های مردم‌نهاد مهم است. این امر خود از یک سو مستلزم افزایش اعتماد اجتماعی بین‌شخصی به-خصوص اعتماد تعمیم‌یافته است- یعنی شعاع اعتماد از خودی‌ها به دیگران عام‌گسترش یابد؛ همچنین افزایش سرمایه اجتماعی بین‌گروهی از سوی دیگر مستلزم تقویت و افزایش مشارکت اجتماعی بین-گروهی در جامعه است. گسترش عقلانی سازمان‌های مردم‌نهاد در جامعه می‌تواند موجبات تقویت مشارکت اجتماعی شهروندان یک جامعه باشد؛ چراکه سازمان‌های مردم‌نهاد، بسترهای مشارکت اجتماعی را در یک جامعه فراهم می‌سازند.
۳. کاهش دامنه نفوذ و تصدی‌گری دولت در فعالیت‌ها و اداره امورات سازمان‌های مردم‌نهاد نیز بسیار مهم است. از سوی دیگر، دستگاه‌ها و سازمان‌های دولتی در برخورد با سمن‌ها گام‌های موثری را در

بررسی جامعه‌شناختی آسیب‌های سازمان‌های مردم‌نهاد جوانان و عوامل موثر بر آن

زمینه شفاف سازی و اعتمادسازی بردارند. خلاصه آنکه یا امورات را به مردم واگذار نکنند و یا اگر واگذار می‌کنند، به آنان اعتماد داشته باشند و خود جنبه نظارتی یابند.

۴. با توجه به تأثیرگذاری متغیر توانمندسازی سمن‌ها بر آسیب‌های سازمان‌های مردم‌نهاد جوانان، موارد زیر پیشنهاد می‌شود:

الف- برگزاری دوره‌های آموزشی هم برای مدیران و هم برای اعضای سازمان‌های مردم‌نهاد به منظور فراگیری روش‌شناسی سبک مدیریت مشارکتی؛

ب- مدیران سازمان‌های مردم‌نهاد جوانان به اعضای سمن خود اجازه دهند تا از ابتکار، مهارت و استقلال عمل فردی خود در چگونگی انجام و پیشبرد اهداف و مأموریت سمن استفاده کنند که البته این امر خود مستلزم پیاده شدن سبک مدیریتی مشارکتی در سازمان‌های مردم‌نهاد جوانان است؛

ج- به‌کارگیری نیروهای متخصص در سازمان‌های مردم‌نهاد متناسب با اهداف و مأموریت سمن‌ها؛
د- ارزیابی کیفی سالانه سمن‌ها و معرفی سمن‌های برتر از حیث میزان موفقیت در پیشبرد اهداف و مأموریت سمن خود و در نظر گرفتن تشویق‌ها و حمایت‌های مادی و معنوی در این زمینه.

منابع

- ازکیا، مصطفی و غفاری، غلامرضا. (۱۳۸۰). «بررسی رابطه بین اعتماد و مشارکت اجتماعی در نواحی روستایی در شهر کاشان». نامه علوم اجتماعی. شماره ۱۷، صص ۳-۳۱.
- حسینی، سیده الهام و حسینی، سیده راحله. (۱۳۹۱). «توانمندسازی کارکنان: گامی به سوی ترویج و توسعه کارآفرینی در سازمان‌ها». کنفرانس ملی کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان.
- چلبی، مسعود. (۱۳۷۵). جامعه‌شناسی نظم: تشریح و تحلیل نظری نظم اجتماعی. تهران: نشر نی
- چلبی، مسعود. (۱۳۸۱). بررسی تجربی نظام شخصیت در ایران. تهران: موسسه تحقیقی فرهنگ، هنر و ارتباطات
- سطوتی، جعفر. (۱۳۸۷). «توسعه اجتماعی و سیاست‌های جمهوری اسلامی ایران». مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. شماره ۱۴ و ۱۵، صص ۱۵۱-۱۷۸.
- شهرکی، امیر. (۱۳۸۹). نقش مدیران در توانمندسازی کارکنان. تهران: بانک سپه، اداره تحقیقات و کنترل ریسک
- طبرسا، غلامعلی و آهنگر، نرگس. (۱۳۸۷). «توانمندسازی کارکنان و چشم‌انداز مدیریت». شماره ۲۹، صص ۵۱-۶۸.
- فیلد، جان. (۱۳۸۶). سرمایه اجتماعی. غلامرضا غفاری و حسین رضایی. تهران: نشر کویر
- قزوینچاهی، عباس. (۱۳۸۴). «رشد نهادهای جامعه مدنی». مجله فرهنگ توسعه. شماره ۲۸.
- کوهکن، علیرضا. (۱۳۸۹). بررسی نقش و کارکرد سازمان‌های غیردولتی بین‌المللی. تهران: مجلس شورای اسلامی.
- گویا، زهرا و قدکساز خسروشاهی، لیلا. (۱۳۸۷). «چگونه دانش آموزان از معیارهای شخصی استفاده می‌کنند». نشریه مطالعات برنامه درسی. شماره ۱۰، صص ۱-۱۹.
- موزر، کلاس آدولف و ج. کالتون. (۱۳۶۷). روش تحقیق. کاظم ایزدی. تهران: نشر کیهان
- مهرمحمدی، محمود. (۱۳۸۶). «مدیریت همزمان مدارج تمرکززدایی در نظام برنامه‌ریزی درسی». فصلنامه مطالعات برنامه درسی ایران. سال ۱، شماره ۴، صص ۱-۱۶.

- میری، عبدالرضا و سبزیکاران، اسماعیل. (۱۳۹۰). «بررسی عوامل موثر بر توانمندسازی منابع انسانی شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی ایران». مجله مدیریت توسعه و تحول. دوره ۶، صص ۴۰-۵۶.
- Spreitzer. G. M. & Doneson. D. (2005). “Musings on the Past and Future of Employee Empowerment”. Forthcoming in the Handbook of Organizational Development.
- UNESCO. (2005). “Education Policies and Strategies7, Decentralization in Education National Policies and practices”. by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, place de Fontenoy. 75352 Paris 07 SP (france)

